

BØRNE- OG UNGESYN

Museum Sønderjylland

INDLEDNING

Museerne spiller en central rolle, som dannelsesinstitutioner i børn og unges liv.

I en tid, hvor digitale medier og AI fylder en stor del af hverdagen, ser vi det som vores opgave at tilbyde oplevelser, der kombinerer viden, sanselighed og refleksion.

Vi vil styrke børn og unges indsigt, nysgerrighed og evne til at stille spørgsmål, så de bedre kan forstå og forholde sig til verden omkring dem.

Gram Lergrav - Palæontologi

Arkæologi Haderslev

I Museum Sønderjylland (MSJ) ønsker vi at skabe levende, engagerende og indsigtsgivende museumsoplevelser for børn og unge. Vores ambition er, at mødet med museernes tilbud vækker nysgerrighed, skaber ny viden og giver sanselige erfaringer, som inspirerer til videre udforskning og lyst til flere kunst-, kultur- og naturvidenskabelige oplevelser.

Vi vil, at børn og unge forbinder vores museer med spændende, vedkommende og trygge steder, hvor de bliver set, hørt og opfattet som kompetente. Samtidig ønsker vi at tiltrække flere børnefamilier og gøre museerne til en naturlig del af børnefamiliers kulturelle hverdagsliv, på linje med biblioteker og andre kulturinstitutioner.

Museerne spiller en central rolle, som dannelsesinstitutioner i børn og unges liv. I en tid, hvor digitale medier og AI fylder en stor del af hverdagen, ser vi det som vores opgave at tilbyde oplevelser, der kombinerer viden, sanselighed og refleksion. Vi vil styrke børn og unges indsigt, nysgerrighed og evne til at stille spørgsmål, så de bedre kan forstå og forholde sig til verden omkring dem.

På baggrund af disse ambitioner har MSJ udviklet et fælles børne- og ungesyn, som sætter retning for, hvordan vi møder, involverer og anerkender børn og unge på vores museer, og hvordan vi skaber rammer, der giver alle en mulighed for at deltage, udforske og lære om den verden vi lever i.

Et fælles børne- og ungesyn

- er et værdibaseret fundament for god praksis.
- præciserer, hvordan museerne møder børn og unge i praksis.
- fungerer som en værdimæssig rettesnor for udvikling af museernes aktiviteter.

Sønderborg Slot

Vi ønsker at understøtte børn og unges mulighed for at opleve museumsbesøg som meningsfulde, engagerende og dannende.

Det betyder, at MSJ aktivt tilrettelægger rum, formidling og aktiviteter, så børn og unge kan deltage, udforske og få ejerskab i vores fælles kulturarv.

Dette dokument udfolder det fælles grundlag gennem tre sammenhængende niveauer. Først præsenteres de værdier, der udgør MSJs børne- og ungesyn.

Dernæst beskrives de principper, som sætter retning for mødet mellem børn, unge og museet i praksis.

Afslutningsvis præsenteres de fire formidlingsdogmer, der omsætter værdier og principper til konkrete greb i udviklingen af udstillinger, undervisningstilbud og øvrige formidlingsindsatser.

Sidst i dokumentet udfoldes de fire værdier i børne- og ungesyn.

Børne- og ungesyn i Museum Sønderjylland

I Museum Sønderjylland tager vi udgangspunkt i:

Børn og unge har lige værdi som individer

Alle børn og unge er lige vigtige. Uanset hvem de er, har de ret til at få en positiv, tryk og meningsfuld oplevelse når de besøger vores museer. For os er børn og unge lige så vigtige museumsgæster som voksne.

Børn og unge ønsker at deltage

Når rammerne er tydelige, forståelige og tilgængelige, vil børn og unge gerne engagere sig og tage aktiv del i museumsbesøget.

Børn og unge er kompetente aktører

Børn og unge har en forforståelse, som aktiveres når de reflekterer over og forholder sig til musernes samlinger og formidling.

Børn og unge skal ses i lyset af deres sociale kontekst

Børn og unge indgår i sociale og kulturelle sammenhænge, som påvirker deres handlemulighed og erfaring.

SÅDAN MØDER VI BØRN OG UNGE

I MSJ er det vigtigt, at børn og unge oplever museerne som et sted med plads og rum. Hos os er der plads til alle – uanset gæsternes tidligere erfaringer med museumsbesøg. Vi tilrettelægger derfor vores museer, så både de mere erfarne museumsgæster og dem med begrænset erfaring kan engagere sig, fordybe sig og få gode oplevelser.

For at sikre dette, arbejder vi ud fra tre grundlæggende principper:

Kunstmuseet i Tønder

Vi er imødekommande

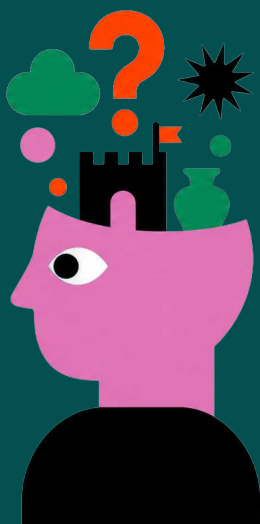
- Alle børn og unge mødes med imødekommende og venlighed af medarbejdere i MSJ.
- MSJ giver vejledning til, hvordan børn og unge bedst kan deltage i aktiviteter og udstillinger med afsæt i deres interesser, erfaringer og motivation
- MSJ skaber overskuelige ankomst- og velkomstrum, så børn og unge hurtigt kan orientere sig og føle sig trygge.
- MSJ guider børn og unge, hvis der er særlige udstillingsmæssige forhold, de skal være opmærksomme på.
- Sammen skaber vi i MSJ en børne- og ungevenlig grundstruktur. Vi tænker hele museumsoplevelsen ind i børne- og ungehøjde fra ankomst til udstillinger, toiletter og caféområder.

Vi arbejder med formidling i øjenhøjde

- Vi tager udgangspunkt i børn og unges forskellige aldre og erfaringsgrundlag.
- Personalet møder børn og unge med lydhørhed og respekt for deres perspektiver.
- Vi planlægger museumsoplevelsen, så børn og unge kan få tid og rum til refleksion og dialog.
- Vi skaber museumsoplevelser, der inviterer til udforskning og dialog på tværs af generationer.
- Vi laver skiltning, information og formidlingsformer, der gør det let for børn og unge at føle sig trygge, udforske og finde rundt på egen hånd.

Vi skaber forundring og nysgerrighed for vores ansvarsområder

- Museernes aktiviteter, udstillinger og undervisningsforløb tilrettelægges, så børn og unge aktivt kan udforske, eksperimentere og fordybe sig i museets faglige indhold. Vi skaber rammer, hvor de ikke blot modtager viden, men også kan være undersøgende i deres møde med museerne.
- Vi møder børn og unge med faglighed, engagement og nærvær – fra ankomst til de forlader museerne igen. Vi ser besøget som en samlet proces, hvor relation, formidling og refleksion hænger sammen. Målet er, at børn og unge forlader museerne med nye perspektiver, ny viden og en nysgerrighed, der rækker ud over museumsbesøget.

Dogmer for formidling til børn og unge

I MSJ udgør det fælles børne- og ungesyn et grundlæggende fundament for al formidling målrettet børn og unge. Formidlingen tager udgangspunkt i børn og unges perspektiver, forudsætninger og forforståelse, og vi møder dem med faglighed, nysgerrighed og respekt.

I vores formidlingsindsatser arbejder vi med fire udvalgte dogmer. Dogmerne er konkrete bærende normer, der skaber retning for museets arbejde med børn og unge på tværs af udstillinger, undervisningstilbud, ferieaktiviteter og øvrige formidlingsindsatser.

De fire dogmer skal ses som de grundelementer i museets formidling til børn og unge, der altid er til stede, men som kan vægtes forskelligt afhængigt af målgruppe, indhold og kontekst.

Dogmerne er:

**Involverende og
fællesskabende**

Autentisk

Bygger bro

**Legende
og sanselig**

Involverende og fællesskabende

Vi skaber formidling, hvor børn og unge aktivt deltager, udforsker og bidrager til museets indhold. Den involverende formidling vækker nysgerrighed, giver handlemuligheder og gør faglige emner konkrete og relaterbare.

Involvering betyder, at børn og unge er medskabere af deres museumsoplevelse frem for blot modtagere af formidling. Gennem deres deltagelse styrkes deres læring, ejerskab og fordybelse. Ved udvikling af nye udstillinger og undervisningstilbud inddrager vi – hvor det er relevant – børn og unge gennem mockups, testforløb og fokusgrupper. Samtidig skaber vi lærings- og oplevelsesrum, hvor børn og unge kan være sammen med hinanden og med deres familier.

I praksis betyder det, at alle udstillinger og undervisningstilbud rummer involverende elementer, hvor børn og unge kan:

- Undersøge genstande
- Afprøve arbejdsgange, teknikker eller processer bag genstandenes tilblivelse eller anvendelse
- Deltage aktivt i undersøgende, refleksive eller kreative processer, der styrker forståelse og læring

Bevaringscenter
Sønderjylland

Arkæologi Haderslev

Kulturhistorie Aabenraa

Arkæologi Haderslev

Arkæologi Haderslev

Arkæologi Haderslev

Autentisk

Museerne tilbyder oplevelser, som ikke kan erstattes digitalt eller findes andre steder. Derfor prioriterer vi det autentiske møde mellem børn og unge og museernes samlinger, rum og faglighed.

Autenticitet opstår, når børn og unge møder originale genstande, historiske bygninger og særlige miljøer og samtidig får indblik i den viden og de fortællinger, som museets personale formidler.

Autenticitet skaber troværdige, nærværende og vedkommende oplevelser og er kernen i museernes berettigelse.

Derfor er det vigtigt for os at:

- Alle børn og unge møder originale genstande fra museernes samlinger under deres besøg
- Rekvisitter til formidling (dvs. genstande som ikke er registeret i SARA) prioriteres frem for reproduktioner, hvor det er muligt, for at styrke oplevelsens sanselige og historiske dybde.

Gram Lergrav - Palæontologi

Sønderborg Slot

Cathrinesminde
Teglværk

Kunstmuseet Brundlund Slot

Bygger bro

Vi bygger bro mellem børns og unges for forståelse og museets faglige viden. Formidlingen tager afsæt i det velkendte og bevæger sig mod det nye, det komplekse og det ukendte.

Brobygning kan være visuel, narrativ, sanselig eller metodisk – for eksempel ved at vise et fossilt sammen med en rekonstruktion af det levende dyr eller ved at koble historiske begivenheder til nutidige problemstillinger. Målet er at vække nysgerrighed og motivere børn og unge, så de oplever museerne som relevante og spændende steder.

Derfor er det vigtigt for os at:

- Formidlingen skal bygge bro mellem fortid og nutid
- Børn og unge inviteres til at reflektere over historiske genstande, begivenheder og fortællinger i relation til deres eget liv
- Formidlingen giver mulighed for at fordybe sig i kunst-, kultur- og naturhistorie med fokus på detaljer, stemninger og materialer
- Formidlingen understøtter kritisk tænkning og nye perspektiver.

Højer Mølle

Cathrinesminde Teglværk

Legende og sanselig

Vi arbejder med leg og sanselig formidling, som en pædagogisk tilgang, som gør en museumsoplevelse hos MSJ engagerende, kreativ og motiverende.

Leg skaber nysgerrighed og giver rum for erkendelser gennem handling og samvær. Vi arbejder bevidst med en formidling, der tilgodeser flere sanser. Vi imødekommer forskellige læringsstile, da vi ved, det styrker både børn og unges oplevelse og hukommelse.

Legende og sanselig formidling kan antage mange former og indgår på tværs af udstillinger, undervisningstilbud og ferieaktiviteter. Legen er for alle – også de voksne!

Det betyder, at:

- Leg anvendes som læringsværktøj, der stimulerer kreativitet, fantasi og nysgerrighed
- I formidlingen inviteres børn og unge til at undersøge og eksperimentere
- Der skal være plads til både aha- og wauw-oplevelser, som en del af læreprocessen
- Museernes tilbud aktiverer flere sanser og understøtter læring gennem syn, hørelse, berøring og bevægelse.

Kunstmuseet Brundlund Slot

Uddybelse af det fælles børne- og ungesyn i Museum Sønderjylland

Marskvandring

Børn og unge har lige værdi som individer

I MSJ tager vi udgangspunkt i et grundlæggende princip om ligeværd, hvor alle børn og unge betragtes som ligeværdige individer med samme menneskelige værdi, uanset baggrund, forudsætninger og livssituation.

Museerne skal være et inkluderende rum, hvor alle børn og unge har mulighed for at få en positiv og meningsfuld museumsoplevelse. Ligeværd forstås her som et etisk og professionelt afsæt for mødet mellem børn, unge og museernes personale.

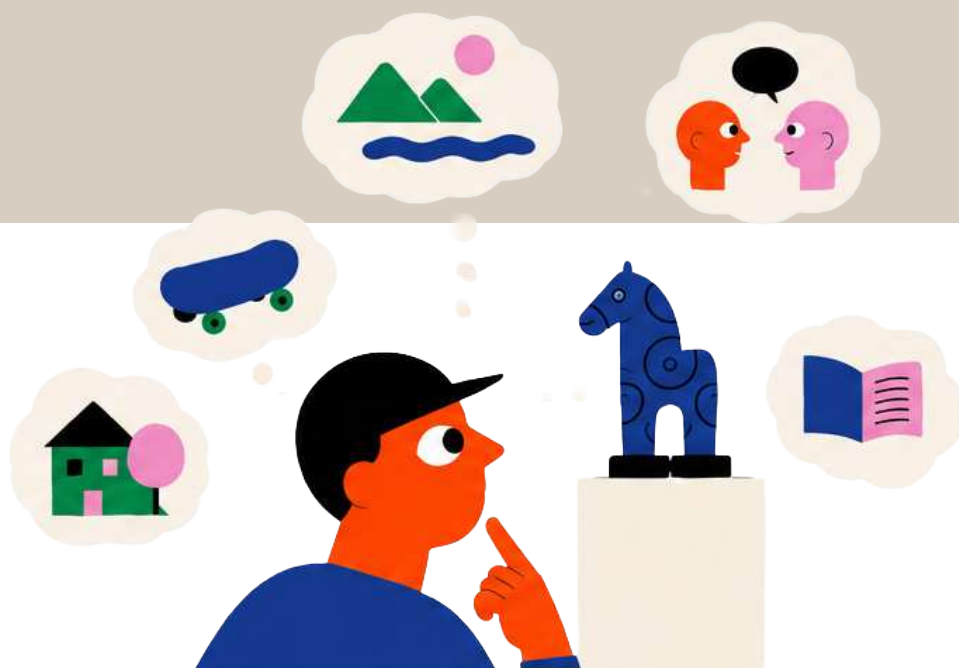
I MSJ anerkender vi, at børn, unge og voksne indgår i relationer med forskellige roller og erfaringer. Personalet besidder faglig viden, erfaring og et beslutningsansvar, som børn og unge ikke forventes at have. Ligeværdighed forstås derfor ikke som ligestilling i ansvar eller beslutningskompetence, men som en anerkendelse af, at børn og unges perspektiver, oplevelser og behov er legitime og væsentlige i mødet med museerne.

Med ligeværdighed mener vi, at det er afgørende at lytte aktivt til børn og unge, engagere sig i deres fortællinger og tage deres interesser alvorligt. Børn og unge betragtes som betydningsfulde museumsbrugere, hvis besøg vægtes lige så højt som alle andre gæsters. I MSJ respekterer vi børn og unge og skaber rammer, hvor børnene oplever, at deres meninger og spørgsmål tillægges samme værdi som voksnes.

I MSJ arbejder vi målrettet for at skabe gode vilkår for børn og unge på alle vores museer. Dette indebærer en bevidst tilrettelæggelse af både indretning, udstillinger, arrangementer og undervisningstilbud. Denne tilgang kan understøtte en vedkommende, tilgængelig og aldersrelevant museumsformidling.

I MSJ arbejder vi for, at alle børn og unge får en positiv og autentisk museumsoplevelse, der styrker deres oplevelse med at gå på museum og indgå i kulturelle fællesskaber.

Børn og unge er kompetente aktører

MSJ arbejder ud fra et børne- og ungesyn, hvor børn og unge betragtes som kompetente, aktive og meningsskabende aktører i mødet med museerne. De forstås som ressourcefulde deltagere, der bidrager med egne perspektiver, erfaringer og fortolkninger i mødet med museernes samlinger og formidlingspraksis. I denne forståelse, indgår børn og unge ikke som passive modtagere af museal viden, men interagerer i museumsoplevelsen.

MSJ's formidlingsarbejde tager afsæt i erkendelsen af, at børn og unge altid møder museerne med en viden, formet af deres livserfaringer, kulturelle baggrunde og sociale sammenhænge.

Børn og unges perspektiver tillægges betydelig værdi i udviklingen og gennemførelsen af MSJ's formidlings-tilbud.

I MSJ tilstræber vi systematisk at inddrage deres stemmer, spørgsmål og fortolkninger, som en integreret del af den formidlingsmæssige praksis. Herved positioneres børn og unge, som legitime deltagere i museets videns- og meningsskabende processer.

I MSJ mener vi, at læring i museumsregi sker mest kvalificeret, når den udspringer af barnets egen nysgerrighed og undersøgende tilgang. Museumsbesøget vil være bestemt af hvilke sammenhænge og situationer, som børn og unge præsenteres for. På denne baggrund betragtes børn og unge som aktive medspillere i deres egen læring og i museernes formidlingsmæssige praksis.

Børn og unge ønsker at deltage

I MSJ tager vi udgangspunkt i en grundlæggende forståelse af børn og unge som nysgerrige, aktive og deltagelsesparate individer. Vi anerkender, at børn og unge som udgangspunkt ønsker at engagere sig og tage del i museumsbesøget, når rammerne er tydelige, forståelige og genkendelige.

I MSJ har vi tillid til børn og unges potentiale for udvikling, læring og engagement. Vi ser børn og unge som kompetente aktører, der kan og vil bidrage aktivt, når de gives mulighed for det. Det forudsætter, at museet påtager sig ansvaret for at etablere både fysiske og relationelle rammer, der er tilgængelige, overskuelige og inkluderende. Når disse rammer er tilpasset børn og unges forudsætninger, styrkes deres mulighed for at deltage meningsfuldt i og mestre museumsbesøget.

Børn og unge skal ses i lyset af deres sociale kontekst

I MSJ tager vi udgangspunkt i en kontekstuel forståelse af børn og unge, hvor barnet anskues i relation til de sammenhænge, det indgår i. Vi er bevidste om, at børn og unge er afhængige af, at voksne påtager sig et professionelt ansvar for at skabe et velfungerende og trygt møde med museet. Dette ansvar omfatter både fysisk tilgængelighed, sociale rammer og tydelig formidling, som understøtter, at børn og unge kan orientere sig, engagere sig og få succesoplevelser.

Gennem en konsekvent inddragende og anerkendende tilgang arbejder MSJ for at støtte børn og unges mulighed for at deltage aktivt og få en meningsfuld museumsoplevelse, hvad enten de kommer på egen hånd eller er i følgeskab med andre.

Vi tror på, at når børn og unge inviteres til aktiv deltagelse i museets formidlingsrum – f.eks. gennem dialogbaserede formidlingsformer, sanselige aktiviteter og undersøgende tilgange – styrkes deres oplevelse af ejerskab, mestring og engagement. Dette kan bidrage til både øget trivsel og et udvidet læringsudbytte i mødet med museet.

Udarbejdet af: Museum Sønderjylland
Design og Layout: Walk Agency
Udgivelse: 2026

